

Рогов Г.К.

ФОРМУВАННЯ БЮДЖЕТНОГО МЕХАНІЗМУ КОРПОРАТИВНОГО СТАЛОГО РОЗВИТКУ

У статті досліджено проблеми, пов'язані з формуванням бюджетного механізму корпоративного сталого розвитку. Проаналізовано вплив бюджетного механізму на екологічну й соціальну складові корпоративної стійкості та інституційне середовище. Визначено зв'язок таргетування інфляції, дотримання обґрунтованих обмежень дефіциту бюджету, зокрема квазіфіскального, та обсягів і структури державного боргу з корпоративним соціальним розвитком. Доведено, що бюджетний механізм втрачає функцію стимулювання корпоративного сталого розвитку в екологічному вимірі. Обґрунтовано трансформації бюджетного механізму, необхідні для стимулювання корпоративного сталого розвитку.

Ключові слова: бюджетний механізм, сталий розвиток, корпоративна стійкість, інституційне середовище, дефіцит бюджету, екологічний податок.

Постановка проблеми. Для Європейського Союзу концепція сталого розвитку поступово набуває ознак фундаментального принципу побудови корпоративних відносин з приводу використання природних ресурсів, фінансового та людського капіталу. Євроінтеграція України об'єктивно вимагає гармонізації законодавства з країнами ЄС, зокрема у сфері корпоративних фінансів, та поступового формування відповідного інституційного середовища. Це є передумовою створення системи фінансових механізмів корпоративного розвитку, збалансованого в економічному, екологічному та соціальному вимірах. Важливе місце у зазначеній системі посідає бюджетний механізм забезпечення корпоративної стійкості (corporate sustainability). Його основною функцією в контексті сталого розвитку є регулювання соціально-економічних процесів за допомогою спеціальних методів, інструментів і важелів. Ефективність практичної реалізації такої функції залежить від коректності теоретичного обґрунтування необхідних концептуальних трансформацій бюджетного механізму.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемним питанням функціонування й удосконалення бюджетного механізму соціально-економічного розвитку країни присвячені праці М. М. Артуса, О. Д. Василика, О.О. Веклич, В. М. Геєця, Л. А. Костирко, Л.В. Лисяк, І. Я. Чугунова, С. І. Юрія та інших науковців. В останніх публікаціях українських і зарубіжних авторів з цієї тематики досліджуються способи фінансування бюджету [1], обґрунтовуються бюджетні пріоритети [2] та підходи до формування довгострокової

бюджетної стратегії у системі економічної циклічності [3], визначаються мінімальні бюджетні видатки на досягнення цілей сталого розвитку у відсотках до валового національного доходу [4], удосконалюються науково-методичні підходи до оцінки бюджетного механізму [5], розв'язуються проблеми таргетування інфляції [6, 7], а також взаємодії принципів побудови бюджетної та податкової систем [8]. Проте досі залишаються відкритими й потребують подальших наукових досліджень методологічні питання формування бюджетного механізму корпоративного сталого розвитку.

Формулювання цілей статті. Метою статті є обґрунтування трансформацій бюджетного механізму, необхідних для стимулювання корпоративного сталого розвитку

Опис основного матеріалу дослідження. Вплив бюджетного механізму на корпоративну стійкість відбувається за кількома напрямками. Передусім, варто підкреслити, що саме ця складова системи фінансових механізмів відіграє головну роль у формуванні інституційного середовища, адекватного цілям корпоративного сталого розвитку. Фінансування державної антикорупційної програми, планування видатків на освітянську та організаційну підтримку поширення й реалізації принципів соціально-відповідального бізнесу є факторами створення умов господарювання, що сприяють корпоративному сталому розвитку, а не гальмують його. З іншого боку, як справедливо зазначає І. Я. Чугунов, «перетворення системи фінансово-бюджетного регулювання значною мірою пов'язано зі зміною інституційного середовища суспільства [3, с.70].

Вплив бюджетного механізму на формування інституційного середовища, адекватного цілям корпоративного сталого розвитку, відбувається через комплексну реалізацію всіх його функцій, а саме забезпечення й використання фінансових ресурсів та регулювання соціально-економічних процесів. Аналогічний висновок можна зробити і

© Рогов Георгій Костянтинович, к.е.н., доцент, завідувач кафедри фінансів, Національний університет кораблебудування ім. адмірала Макарова, м. Миколаїв, тел.: +380675106941, e-mail: gekoro7@gmail.com

щодо дії бюджетного механізму на розвиток організації в соціальному й екологічному вимірах. Соціальний зріз бюджетної політики на корпоративному рівні виглядає не так очевидно, як у загальнонаціональному або регіональному масштабах. Розмір і позитивна динаміка соціальних видатків бюджету є розповсюдженим критерієм його відповідності суспільним інтересам. На рівні підприємства це важливо, переважно в площині дотримання державних гарантій пенсійного та інших видів соціального забезпечення працівників.

Більше значення для поліпшення соціальної складової корпоративної стійкості має вплив бюджетного механізму на реальну заробітну плату персоналу підприємства, який відбувається через ланцюжок взаємозв'язків з рівнем інфляції, державним боргом та дефіцитом бюджету. Останній обумовлюється передусім стагнацією економіки, її структурною розбалансованістю, масштабністю тіньового сектору й не виправданих бюджетних дотацій, високим рівнем корупції та гальмуванням необхідних реформ. Особливо небезпечними, з огляду на інфляційні наслідки, є прихований та квазіфіскальний дефіцит бюджету. У 2014 році квазіфіскальний дефіцит бюджету становив 9% ВВП, тоді як офіційний дефіцит зведеного бюджету – лише 3,9% ВВП [9, с. 14].

З огляду на економічну теорію Дж.М. Кейнса видатки бюджету на фінансування державних і регіональних інвестиційних програм, не забезпечені його доходною частиною (так званий активний бюджетний дефіцит), прийнято вважати не інфляційним інструментом зростання ВВП. Проте на практиці це виглядає не так однозначно. Т.А. Коляда, аналізуючи способи фінансування дефіциту бюджету, дістається висновку, що жоден із них «не має переваг перед іншими та не є повністю неінфляційним» [1, с. 221]. Разом з тим вони розрізняються за термінами настання інфляційних наслідків.

У короткостроковій перспективі ефект підвищення цін слід очікувати в разі монетизації дефіциту бюджету шляхом безпосередньої грошової емісії в розмірі, що перевищує зростання реального ВВП, або опосередковано, через придбання державних цінних паперів Національним банком. Статтею 15 Бюджетного кодексу України емісійні кошти НБУ заборонено використовувати як джерело фінансування бюджету. Однак, практика грошово-кредитної політики показує, що в умовах фінансово-економічної кризи й військових дій таке джерело все ж таки використовується. Так у 2014 році в портфелі цінних паперів НБУ було акумульовано 69,5% облігацій внутрішньої державної позики (ОВДП), що на 11,2% або на 171 млрд грн більше, ніж у попередньому році [10, с. 45]. Це

привело до монетизації внутрішнього боргу та суттєво активізувало інфляційні процеси. Індeksi споживчих цін та цін виробників за підсумками року зросли відповідно на 24,9% та 31,8% [10, с. 27 - 28].

Інші форми фінансування бюджетного дефіциту, що передбачають пільгове кредитування державних підприємств або розміщення ОВДП серед юридичних і фізичних осіб, пов'язані з інфляційними ризиками, які переважно реалізуються у віддаленій перспективі. Таке фінансування призводить до збільшення державного боргу та витрат на його обслуговування, які, в свою чергу, підвищують ймовірність зростання дефіциту. В результаті створюються умови для відтермінованого, поступового розкручування цінової спіралі. Величина інфляційного ефекту залежить від масштабів емісій ОВДП, динаміки ВВП і дієвості заходів щодо запобігання виникненню фінансової піраміди.

Високий рівень інфляції руйнує корпоративні соціальні стандарти, суттєво зменшуючи реальну заробітну плату, вартість соціальних пакетів, що пропонуються працівникам, та дестабілізуючи діяльність корпоративних пенсійних фондів і програм. Це призводить до дисбалансу між економічним і соціальним вимірами діяльності суб'єктів господарювання. Особливо негативних наслідків, за таких умов зазнають підприємства, які вже мають певні здобутки в реалізації стратегії сталого розвитку, адже нівелюється реальна різниця в корпоративних соціальних стандартах і, відповідно, зменшується масштабність досягнутих конкурентних переваг.

Ще одним ланцюжком, що пов'язує бюджетний механізм з корпоративним сталим розвитком, є такий монетарний інструмент як зміна облікової ставки НБУ. Її підвищення застосовується в якості ефективного антиінфляційного заходу, котрий водночас збільшує вартість позичкового капіталу. Звичайно, це суттєво ускладнює інвестиційну діяльність підприємств. За таких обставин, як показує практика, у першу чергу скорочується фінансування корпоративних соціальних і екологічних програм. У результаті також порушується збалансованість розвитку суб'єктів господарювання.

У площині визначення граничних розмірів дефіциту бюджету доцільно звернути увагу на вимоги до держав - кандидатів у члени ЄС, що містяться в Маастрихтському договорі 1992 року. Він не повинен перевищувати 3% ВВП. За даними міністерства фінансів України, дефіцит державного бюджету у відсотках до ВВП, протягом 2008 – 2014 років, лише двічі відповідав указаному критерію (1,32% у 2008 році та 1,79% у 2011 році) [11]. Найбільш

дефіцитним був державний бюджет 2010 року (5,94% ВВП).

Результати фінансової політики багатьох країн доводять важливу роль таргетування інфляції у запобіганні падіння реальної заробітної плати та, відповідно, корпоративних соціальних стандартів і корпоративної стійкості. Інфляційне таргетування передбачає визнання цінової стабільності головною ціллю монетарної політики, публічне оголошення кількісного цільового рівня інфляції, побудову монетарної політики на широкій прогнозно-інформаційній базі, дотримання принципу транспарентності та створення дієвого механізму звітності [12, с.5]. Безумовно, запровадження даного методу не означає нівелювання інших цілей монетарної політики, таких як економічне зростання, рівень безробіття тощо. Йдеться лише про підвищення вагомості цільової установки на низьку і стабільну інфляцію [6, с.4].

На основі математичного моделювання М. Карлссон та А. Вестермарк дісталися висновку, що її оптимальний рівень становить 1,15% на рік, але може відхилитися від цього орієнтиру в залежності від застосування певних ймовірних припущень [7]. Разом із тим необхідно зазначити, що її не можливо досягти лише засобами монетарної політики. Саме це є причиною гальмування запровадження таргетування інфляції в країнах з високим рівнем інфляції, зокрема в Україні.

Вплив бюджетного механізму на екологічну складову корпоративної стійкості не коректно ототожнювати з видатками бюджету або їх співвідношенням з відповідними надходженнями. Порядок розподілу доходів від екологічного податку і грошових стягнень за порушення природоохоронного законодавства між державним і місцевими бюджетами та між їх загальними і спеціальними фондами, який у значній мірі формує фінансовий потенціал сталого розвитку в масштабах держави та її регіонів, не має ефекту прямої дії на розвиток суб'єктів господарювання в екологічному вимірі. Указаний порядок разом з іншими методами, інструментами й важелями бюджетного механізму, що охарактеризовані вище, впливає на інституційне середовище, в якому організація приймає рішення щодо вибору стратегії забезпечення корпоративної стійкості. Навряд чи потребує доказів той факт, що достатнє фінансування та успішна реалізація загальнодержавних і місцевих програм із захисту довкілля від промислового забруднення створює бізнес-клімат, котрий стимулює підприємства запроваджувати екологічні, енергоефективні технології.

Прямий вплив на екологічну складову корпоративної стійкості бюджетний механізм

справляє лише якщо він передбачає фінансове забезпечення цільових проектів екологічної модернізації підприємств за рахунок сум сплаченого ними екологічного податку. Для відповіді на питання, наскільки бюджетний механізм сьогодні сприяє корпоративному розвитку в екологічному вимірі, необхідно спочатку розглянути останні трансформації його законодавчої бази. Передусім варто звернути увагу на зміну підходів до повернення підприємствам частини сплаченого ними екологічного податку у формі фінансування цільових проектів їх екологічної модернізації. Таке фінансування було запроваджено, починаючи з 2013 року, відповідно до закону України від 23.12.2010 р. № 2856 [13]. Його джерелом визначено частину надходжень екологічного податку до спеціального фонду державного бюджету в розмірі 33% у 2013 році та 50% наступного року. Порядок цільового використання цих коштів було затверджено Постановою Кабінету Міністрів України лише 7 серпня 2013 року [14]. Утім, у 2014 році в бюджетному механізмі відбулися зміни, продиктовані інтересами суто фіскальної політики. Законом України № 1622- VII від 31.07.2014р. [15] норму, що передбачала таке фінансування, було взагалі скасовано.

Необхідно підкреслити, що рішення, спрямовані на перетворення екологічного податку на звичайне джерело поповнення загального фонду бюджету, мають ознаки системності. Згідно розділу VI Бюджетного кодексу України екологічний податок було визначено джерелом поповнення виключно спеціальних фондів державного та місцевих бюджетів. Зважаючи на те, що доходи спеціального фонду бюджету мають цільове спрямування, ця правова норма сприяла реалізації стимулюючої функції екологічного податку. Поетапне зростання його ставок, передбачене Податковим кодексом, забезпечувало наповнення фондів охорони навколишнього природного середовища. Це, у свою чергу, дозволяло здійснювати фінансування екологічних програм і проектів у обсягах, наближених до сум відповідних надходжень до спеціальних фондів. Проте Законом України від 28.12.2014р. № 79-VIII «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин» [16] відрахування екологічного податку до спеціальних фондів державного та місцевих бюджетів було повністю скасовано. Саме ця трансформація бюджетної політики стала першопричиною виключення норми щодо фінансового забезпечення цільових проектів екологічної модернізації підприємств у межах сум сплаченого ними екологічного податку.

Єдиним джерелом поповнення спеціальних фондів державного та місцевих бюджетів, що пов'язане з екологічним виміром сталого розвитку, сьогодні залишаються тільки стягнення за порушення законодавства про охорону навколишнього середовища. У спеціальний фонд державного бюджету, відповідно до статті 29 Бюджетного кодексу, спрямовується 30% надходжень від даного виду стягнень. Вони використовуються на фінансування природоохоронних заходів згідно частини 6 статті 30 Кодексу. До спеціального фонду місцевих бюджетів зараховується 70% зазначених надходжень (стаття 69 Кодексу). В площині оцінки обсягів такого фінансування

доцільно порівняти фактичні суми доходів зведеного бюджету від грошових стягнень за шкоду, заподіяну порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища внаслідок господарської та іншої діяльності та від екологічного податку (рис.1). Суми сплачених санкцій протягом аналізованого періоду становили від 4,3% до 1,5% від сум екологічного податку у бюджетних доходах і мали тенденцію до зниження у відносному виразі [11]. Очевидно, що за нових умов формування спеціальних фондів державного та місцевих бюджетів, вони не мають наповненості, достатньої для необхідного фінансування природоохоронних програм і проектів.

Рис.1 Фактичні суми доходів бюджету від екологічного податку та грошових стягнень за шкоду, заподіяну порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища, млн грн.*

* Виконано автором на основі даних Міністерства фінансів України про виконання зведених бюджетів України по роках аналізованого періоду [11]

Даний висновок наочно підтверджує практика їх фінансування. Витрати на охорону довкілля з Державного й місцевих бюджетів за цей період скоротилися на 61,9%, капітальні інвестиції – на 85,3% [16, 17]. Особливо помітним виявилось падіння обсягу сукупних і капітальних витрат у 2014 році (відповідно на 37,4% та 56,2%) [17]. Варто зауважити, що в 2014 році, на відміну від 2015 року, екологічний податок ще частково спрямовувався у спеціальні фонди Державного й місцевих бюджетів. Зважаючи на те, що капітальні інвестиції є визначальним чинником сталого розвитку, зазначена тенденція не може не насторожувати. Вона свідчить про втрату бюджетним механізмом важливої функції стимулювання екологізації виробництва.

Частка доходів від екологічного податку у структурі податкових надходжень зведеного бюджету, попри її поступове зростання по роках аналізованого періоду, є сьогодні вкрай незначною, на рівні одного відсотка [11]. Утім, високими є витрати на адміністрування екологічного податку, зважаючи на складність розрахунків і контролю. Отже, фіскальна значущість цього податку викликає суттєві сумніви. За своєю природою він, за теперішніх

умов, є оптимальним інструментом стимулювання корпоративного сталого розвитку. Таким чином, перетворення екологічного податку в звичайне джерело поповнення загальних фондів державного та місцевих бюджетів, що відбулося внаслідок змін Бюджетного кодексу в 2014 році, є економічно та соціально невиправданим. У результаті екологічний податок не лише позбавлено де-факто функції стимулювання корпоративного сталого розвитку. З огляду на його низьку фіскальну ефективність, під питанням опинилась доцільність подальшого застосування даного податку за існуючих особливостей бюджетного механізму.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Формування дієвого бюджетного механізму корпоративного сталого розвитку потребує комплексної системної реалізації заходів удосконалення бюджетних відносин. Таргетування інфляції, дотримання обґрунтованих обмежень дефіциту бюджету, зокрема квазіфіскального, та обсягів і структури державного боргу дозволило б істотно пом'якшити проблему невизначеності зовнішніх умов корпоративного соціального розвитку.

Фінансування цільових проектів екологічної модернізації підприємств у межах сум сплаченого ними екоподатку може забезпечити ефект прямої дії бюджетного механізму на екологічну складову корпоративної стійкості. Проте, зважаючи на особливості бюджетного механізму, найбільш суттєвих результатів варто очікувати від реалізації заходів не прямого впливу на корпоративний сталий розвиток, а опосередкованого змінами інституційного

середовища. Йдеться, передусім, про розробку та фінансування довгострокових наукових, організаційних, виробничих і освітніх цільових програм екологічного та соціального спрямування. Подальші дослідження у цьому напрямі мають визначити кількісний зв'язок зазначених трансформацій бюджетного механізму з рівнем корпоративних екологічних і соціальних стандартів.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Коляда Т. А. Джерела фінансування дефіциту бюджету: тенденції у застосуванні та виклики для стабільності державних фінансів України / Т.А. Коляда // Бізнес Інформ. – 2015. – № 2 – С. 215 – 222.
2. Бойко С. В. Бюджетні пріоритети України: економіко-статистичний аналіз видаткової частини зведеного бюджету / С. В. Бойко // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія економіка. – 2015. – Вип. 2(46). – С. 283 – 290.
3. Чугунов І. Я. Довгострокова бюджетна стратегія у системі економічної циклічності / І. Я. Чугунов // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. – 2014. – № 5. – С. 64-77.
4. Schmidt-Traub G. Financing Sustainable Development: Implementing the SDGs through Effective Investment Strategies and Partnerships. Executive Summary of the Working Paper. 5 May 2015. [Електронний ресурс] / G. Schmidt-Traub, J.D. Sachs // Sustainable development solutions network. A Global initiative for the United Nations.– Режим доступу: <http://unsdsn.org/wp-content/uploads/2015/04/150505-SDSN-FfD-Working-Paper-Executive-summary.pdf>
5. Сокровольська Н. Я. Концептуальні підходи до оцінки бюджетного механізму / Н. Я. Сокровольська, А.Г. Олексин // Економічний часопис-XXI (Economic Annals-XXI). – 2015. – № 9 – 10. – С. 64 – 67.
6. Vredin A. Inflation targeting and financial stability: providing policymakers with relevant information [Електронний ресурс] / A. Vredin - Bank for International Settlements – 2015 – 39 p. - Режим доступу: <http://www.bis.org/publ/work503.pdf>
7. Carlsson M. Market Frictions and Optimal Steady-State Inflation [Електронний ресурс] / M. Carlsson, A. Westermarck // Riksbank Research Paper Series – 2014 - No. 90 – 32p. - Режим доступу: http://www.iza.org/conference_files/wagerigidities_2014/westermarck_a10100.pdf
8. Єніна-Березовська А. О. Проблеми взаємодії принципів побудови бюджетної та податкової систем у процесі реалізації податково-бюджетної політики / А. О. Єніна-Березовська // Бізнес Інформ. – 2015. – № 9 – С. 282 – 288.
9. Боярчук Д. Ваш рахунок від держави за 2014 рік [Електронний ресурс] / Д. Боярчук - Проект «Популярна економіка: ціна держави», 2015 - №31. – 24с. - Режим доступу: <http://cost.ua/files/receipt-from-the-state-2014.pdf>
10. Річний звіт за 2014 рік. Національний банк України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/control/uk/index>
11. Виконання державного бюджету України [Електронний ресурс] / Фінансовий портал Мінфін. – Режим доступу: <http://index.minfin.com.ua/budget/>
12. Hammond G. State of the art of inflation targeting [Електронний ресурс] / G. Hammond - Bank of England – 2012. – 47 p. - Режим доступу: <http://www.bankofengland.co.uk/education/Documents/ccbs/handbooks/pdf/ccbsbb29.pdf>
13. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України та деяких інших законодавчих актів України: Закон України від 23 грудня 2010 року № 2856 // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2011. - № 29, ст.272.
14. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для фінансового забезпечення цільових проектів екологічної модернізації підприємств: Постанова кабінету міністрів України від 07.08.2013 № 569 // Урядовий кур'єр. – 2013. - №160.
15. Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2014 рік»: Закон України від 31.07.2014р. № 1622- VII // Відомості Верховної Ради (ВВР) – 2014. – № 35, ст.1180.
16. Довкілля України 2013: статистичний збірник [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
17. Витрати на охорону навколишнього природного середовища та екологічні платежі у 2014 році: експрес-випуск. 15.05.2015р. № 144/0/06.4вн-15 [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

REFERENCES

1. Koliada, T. A. (2015) Dzherela finansuvannia defitsytu biudzhetu: tendentsii u zastosuvanni ta vyklyky dlia stabilnosti derzhavnykh finansiv Ukrainy [Sources of Financing the Budget Deficit: Trends in the Application and Challenges to the Stability of Ukrainian Public Finance]. Biznes Inform – Business Inform, 2, 215 – 222 [in Ukrainian].
2. Bojko, S. V. (2015) Biudzhetni priorytety Ukrainy: ekonomiko-statystychnyj analiz vydatkovoї chasty ny zvedenoho biudzhetu [Ukraine budget priorities: economic and statistical analysis of the consolidated budget

expenditures]. Naukovyj visnyk Uzhhorods'koho universytetu. Ser. ekonomika – Uzhhorod university scientific bulletin. Ser. Economics, issue 2(46), 283 – 290 [in Ukrainian].

3. Chuhunov, I. Ya. (2014) Dovichostrokova biudzhethna stratehiia u systemi ekonomichnoi tsyklichnosti [Longterm budget strategy in a system of economic cyclicity]. Visnyk Kyivs'koho natsional'noho torhovel'no-ekonomichnoho universytetu – Bulletin of KNTEU, issue 5, 64-77 [in Ukrainian].

4. Schmidt-Traub, G. & Sachs, J.D. (2015) Financing Sustainable Development: Implementing the SDGs through Effective Investment Strategies and Partnerships. Executive Summary of the Working Paper. Sustainable development solutions network. A Global initiative for the United Nations. Retrieved from <http://unsdsn.org/wp-content/uploads/2015/04/150505-SDSN-FfD-Working-Paper-Executive-summary.pdf>

5. Sokrovol's'ka, N. Ya., Oleksyn, A. H. (2015) Kontseptual'ni pidkhody do otsinky biudzhethnoho mekhanizmu [Conceptual approaches to budgetary mechanism assessment]. Ekonomichnyy chasopys-XXI – Economic Annals-XXI, issue 9 – 10, 64 – 67 [in Ukrainian].

6. Vredin, A. (2015) Inflation targeting and financial stability: providing policymakers with relevant information. Bank for International Settlements. Retrieved from <http://www.bis.org/publ/work503.pdf>

7. Carlsson, M. & Westermark, A. (2014) Market Frictions and Optimal Steady-State Inflation. Riksbank Research Paper Series, 90. Retrieved from http://www.iza.org/conference_files/wagerigidities_2014/westermark_a10100.pdf

8. Yenina-Berezovs'ka, A. O. (2015) Problemy vzaiemodii pryntsyviv pobudovy biudzhethnoi ta podatkovoi system u protsesi realizatsii podatkovy-biudzhethnoi polityky [Issues of Interaction of Principles for Establishing Both Fiscal and Tax Systems when Implementing the Fiscal-Budget Policy]. Biznes Inform – Business Inform, 9, 282 – 288[in Ukrainian].

9. Boiarchuk, D. (2015) Vash rakhunok vid derzhavy za 2014 rik [Your bill from the state in 2014] Proekt «Populiarna ekonomika: tsina derzhavy». Retrieved from <http://cost.ua/files/receipt-from-the-state-2014.pdf> [in Ukrainian].

10. Richnyj zvit za 2014 rik. Natsional'nyj bank Ukrainy [The annual report for 2014. National Bank of Ukraine]. Retrieved from <http://www.bank.gov.ua/control/uk/index> [in Ukrainian].

11. Finansovyj portal Minfin [Ministry of Finance's financial portal]. index.minfin.com.ua. Retrieved from <http://index.minfin.com.ua/budget/> [in Ukrainian].

12. Hammond, G. (2012) State of the art of inflation targeting. Bank of England. Retrieved from <http://www.bankofengland.co.uk/education/Documents/ccbs/handbooks/pdf/ccbshb29.pdf>

13. Pro vnesennia zmin do Biudzhethnoho kodeksu Ukrainy ta deiakykh insykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy [On making alteration in Budget code of Ukraine]. Zakon Ukrainy vid 23 hrudnia 2010 r. № 2856 [Law of Ukraine from December 23 2010]. (2011). Vidomosti Verkhovnoi Rady – Bulletin of Verkhovna Rada, 29 [in Ukrainian].

14. Pro zatverdzhennia Poriadku vykorystannia koshtiv, peredbachenykh u derzhavnomu biudzheti dlia finansovoho zabezpechennia tsil'ovykh proektiv ekolohichnoi modernizatsii pidpriemstv [On approval of Procedure of using the funds provided in the State Budget for financing targeted projects of enterprises ecological modernization]. Postanova kabinetu ministriv Ukrainy vid 7 serpnia 2013r. № 569 [Resolution of Cabinet of Ministers of Ukraine from August 7 2013]. (2013). Uriadovyj kur'ier – Governmental Courier, 160 [in Ukrainian].

15. Pro vnesennia zmin do Zakonu Ukrainy Pro Derzhavnyj biudzheth Ukrainy na 2014 rik [On making alteration in Law of Ukraine On the State budget of Ukraine 2014]. Zakon Ukrainy vid 31 lypnia 2014r. № 1622- VII [Law of Ukraine from July 31 2014]. (2014). Vidomosti Verkhovnoi Rady – Bulletin of Verkhovna Rada, 35 [in Ukrainian].

16. Dovkillia Ukrainy 2013: statystychnyj zbirnyk [The natural environment of Ukraine 2013: Statistical Yearbook] (2014). Kyiv: Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].

17. Vytraty na okhoronu navkolyshn'oho pryrodnoho seredovyscha ta ekolohichni platezhi u 2014 rotsi: ekspres-vypusk [Expenditure on environmental protection and environmental payments in 2014: express edition] (2015). Kyiv: Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].

Одержано 15.02.2016 р.